Biuletyn Europejski nr 11 (58)/2018*

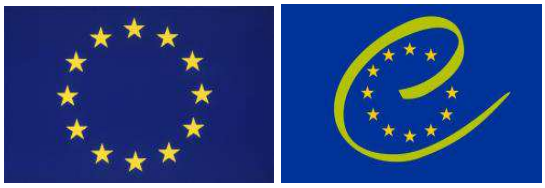

Spis treści

Informacje 2

Nowe akty prawne Unii Europejskiej 5

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej 6

Cła 6

Cudzoziemcy 7

Obywatelstwo Unii Europejskiej 11

Ochrona środowiska 12

Ochrona zdrowia 16

Podatki 17

Polityka socjalna 24

Prawa podstawowe 26

Transport 28

Zamówienia publiczne 29

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka 30

Nowe pytania prejudycjalne sądów administracyjnych 35

* Biuletyn opracowywany przez Wydział VII Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA stanowi informację o wybranych aktach prawnych Unii Europejskiej i orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz aktach prawnych Rady Europy i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mogących mieć znaczenie dla orzecznictwa sądów administracyjnych; jest dostępny w bazie CBOIS oraz na stronie http://www.nsa.gov.pl/biuletyn-europejski.php.

Informacje

▪ W listopadzie 2018 r. trwała kontynuacja obchodów 25. rocznicy przystąpienia przez Polskę do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

▪ 12 listopada 2018 r., na unijnej naradzie ministerialnej odbyła się (po raz siódmy) dyskusja o sytuacji w Polsce i zmianach w sądownictwie, ale nie w formie oficjalnego wysłuchania, a jako podsumowanie dotychczasowych rozmów. Nie było woli wśród europejskich rządów, aby zorganizować trzecie, oficjalne wysłuchanie Polski. Stanowisko Komisji przedstawił jej wiceszef Frans Timmermans, który już po zakończeniu posiedzenia Rady UE ds. Ogólnych, obradującej 12 listopada w Brukseli zapowiedział, że „decyzja sądu (TSUE) musi i może być wdrożona". Natomiast stanowisko Polski miał przedstawiać wiceminister spraw zagranicznych Konrad Szymański, z powodu jego nieobecności uczynił to jednak polski ambasador przy UE, Andrzej Sadoś.

▪ 13 listopada 2018 r. Naczelny Sąd Administracyjny przesłał do Trybunału Sprawiedliwości UE w piśmie datowanym na 10 listopada informację o realizacji postanowienia o zastosowaniu tzw. środków tymczasowych 14 sędziów NSA (orzekających w NSA i w wojewódzkich sądach administracyjnych), którzy zostali przeniesieni w stan spoczynku na podstawie regulacji objętych postanowieniem TSUE, wyraziło chęć dalszego pełnienia funkcji na dotychczasowych stanowiskach i podjęło odpowiednie czynności zawodowe".

▪ 14 listopada 2018 r. UE i Wielka Brytania zawarły wstępne porozumienie co do tzw. *Brexitu*, czyli wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii. Tekst projektu umowy został opublikowany na stronie: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf i liczy 585 stron.. Umowa przewiduje wyjście z UE 29 marca przyszłego roku, zakłada okres przejściowy do grudnia 2020, zawiera mechanizm awaryjny (*backstop*) dotyczący Irlandii Północnej, jak również 15-stronicowy dodatek – deklarację polityczną o przyszłości relacji między UE i Wlk. Brytanią. Porozumienie musi teraz uzyskać akceptację w Wlk. Brytanii – gdzie rząd nie dysponuje samodzielną większością głosów w Izbie Gmin – a nieuzyskanie akceptacji w parlamencie mogłoby oznaczać, że Wielka Brytania opuści UE bez żadnego porozumienia co do dalszych relacji z UE. Następnego dnia po

ogłoszeniu porozumienia rząd premier Theresy May opuściło 4 ministrów i wice ministrów (w tym Dominic Raab jako drugi minister ds. wyjścia z UE, który zrezygnował), a samej premier zagraża *votum* nieufności. Straty odnotował też brytyjski funt (GBP). Brytyjska armia rozpoczęła przygotowania na wypadek *Brexitu* w braku umowy regulującej opuszczenie Wspólnoty (wśród rozważanych scenariuszy jest skierowanie żołnierzy na ulice, aby powstrzymać ewentualne niepokoje społeczne). W związku z postępem w negocjacjach w sprawie *Brexitu* przewodniczący Rady Europejskiej Donald Tusk zdecydował o zwołaniu nadzwyczajnego szczytu 27 państw członkowskich na 25 listopada. Na tym spotkaniu liderzy 27 państw członkowskich zatwierdzili porozumienie dotyczące wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Głosowanie w parlamencie brytyjskim nad umową w sprawie Brexitu zostało wyznaczone na 11 grudnia.

- 16 listopada 2018 r. odbyła się rozprawa przed wielką izbą TSUE (w jej skład wchodzi 15 sędziów, w tym prezes i wiceprezes, w składzie nie było polskiego sędziego TSUE, Marka Safjana). W jej ramach za zamkniętymi drzwiami przeprowadzono wysłuchanie ograniczone do kwestii zastosowania tzw. środków tymczasowych, nakazujących wstrzymanie wykonania przepisów i przywrócenie sędziów do pracy, na warunkach sprzed wejścia w życie ustaw o reformie sądownictwa. Sędziowie TSUE wysłuchali argumentów zarówno przedstawiciela polskiego rządu, Bogusława Majczyny (stronę polską wspierał też pełnomocnik Węgier), jak i Komisji Europejskiej, która w skardze do TSUE wniosła o zawieszenie stosowania przepisów ustawy. Wysłuchanie zakończyło się bez konkretnej decyzji TSUE, a także bez wyznaczenia terminu jej wydania.

- 18 listopada 2018 r. minister Jacek Czaputowicz spotkał się w Strasburgu z sekretarzem generalnym Rady Europy Thorbjørnem Jaglandem oraz prezesem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Guido Raimondim. Szef polskiego MSZ podkreślił, że wartości, na których opiera się Rada Europy, są niezmiennie wartościami, którymi kieruje się Polska, a Rada Europy jest jednym z filarów, na których opiera się polska polityka zagraniczna.

- 19 listopada 2018 r. wieczorem, tuż przed upływem terminu wyznaczonego przez TSUE polski rząd przekazał do Komisji Europejskiej deklarację dotyczącą działań związanych z postanowieniem Trybunału co do środków tymczasowych. Chodzi o informację, w jaki sposób polski

rząd wdrożył lub zamierza wdrożyć postanowienie TSUE dotyczące zawieszenia ustawy i przywrócenia do pracy sędziów odesłanych w stan spoczynku. Treści stanowiska rządu nie podano do informacji publicznej. Odpowiedź rządu przeanalizuje Komisja Europejska.

▪ 20 listopada 2018 r. odbyło się publiczne wysłuchanie Polski na komisji swobód obywatelskich w Parlamencie Europejskim, dotyczące praworządności i zmian w sądownictwie. Polskę miał reprezentować Minister Sprawiedliwości, ale ostatecznie z tego zrezygnował, nie wysyłając w zamian innego przedstawiciela rządu. W wysłuchaniu uczestniczyli przedstawiciele Komisji Weneckiej, Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa, a także polski RPO.

▪ 21 listopada 2018 r. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznał pięć odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 24 sierpnia 2018 r. w przedmiocie przedstawienia (nieprzedstawienia) wniosków o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Na kanwie tych spraw NSA, stosownie do art. 267 TFUE, skierował do Trybunału Sprawiedliwości pytania prejudycjalne dotyczące konkursów na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego (zob. s. 35). Celem pytań jest ustalenie, czy konkursy były zgodne z prawem unijnym. Jednocześnie NSA na podstawie art. 105 § 1 Regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości wniósł o zastosowanie trybu przyspieszonego. Następnego dnia, 22 listopada NSA odroczył sprawy kolejnych siedmiu odwołań złożonych przez osoby, które nie zostały rekomendowane na sędziów SN.

▪ 28 listopada 2018 r. unijna komisarz sprawiedliwości Wiera Jourova oficjalnie poinformowała, że nowelizacja ustawy o Sądzie Najwyższym nie kończy sprawy i Komisja Europejska nie wycofa skargi przeciwko Polsce z Trybunału Sprawiedliwości. Nie zakończy też procedury z art. 7 TUE. W grudniu praworządność w Polsce ma być tematem spotkania ministrów spraw zagranicznych państw UE.

▪ 28 listopada 2018 r. Komisja Europejska potępiła agresję Rosji wobec Ukrainy na Morzu Azowskim. Państwa UE wzywają Moskwę do zwrotu okrętów i uwolnienia ukraińskich marynarzy. Oświadczenie w imieniu 28 państw opublikowała szefowa unijnej dyplomacji, Federica Mogherini.

▪ W ramach przygotowań do szczytu klimatycznego COP24 w Katowicach

Komisja Europejska przyjęła unijną strategię klimatyczną, która zakłada zwiększenie redukcji gazów cieplarnianych i osiągnięcie do 2050 roku neutralności węglowej lub zera emisji netto CO2. Oznacza to, że emisje dwutlenku węgla spadną do takiego poziomu, że będą w całości równoważone przez pochłanianie go (lub na inne sposoby).

Nowe akty prawne Unii Europejskiej

[*)Podane informacje stanowią wybór nowych aktów prawnych UE we wskazanym miesiącu]

- Decyzja Rady (WPZiB) 2018/1655 z dnia 6 listopada 2018 r. zmieniająca decyzję (WPZiB) 2016/2382 w sprawie ustanowienia Europejskiego Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony (EKBiO) (Dz.Urz. z 2018 r., L nr 276, s. 9).

- Dyrektywa Rady (UE) 2018/1695 z dnia 6 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do okresu stosowania fakultatywnego mechanizmu odwrotnego obciążenia w związku z dostawami niektórych towarów i usług podatnych na oszustwa oraz mechanizmu szybkiego reagowania na oszustwa związane z VAT (Dz.Urz. z 2018 r., L nr 282, s. 5)

- Decyzja Komisji (UE) 2018/1701 z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie proponowanej inicjatywy obywatelskiej „Obowiązkowe znakowanie środków spożywczych jako niewegetariańskie/wegetariańskie/wegańskie" (notyfikowana jako dokument nr C(2018) 7300) (Dz.Urz. z 2018 r., L nr 285, s. 80) – rejestracja proponowanej inicjatywy.

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1719 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do zasobów na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz zasobów na cel „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia" (Dz.Urz. z 2018 r., L nr 291, s. 5).

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*

[*)W przypadku wyroków TSUE publikowane fragmenty stanowią wybrane cytaty lub tezy]

Cła

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie C-592/17, Skatteministeriet przeciwko Baby Dan A/S

Odesłanie prejudycjalne – Wspólna taryfa celna – Nomenklatura scalona – Klasyfikacja taryfowa – Pozycje i podpozycje taryfowe 4421, 7326, 7318 15 90, 7318 19 00, 9403 90 10 – Artykuł specjalnie opracowany do mocowania bramek zabezpieczających dla dzieci – Dumping – Ważność rozporządzenia (WE) nr 91/2009 – Przywóz niektórych elementów złącznych z żeliwa lub stali pochodzących z Chin – Porozumienie antydumpingowe Światowej Organizacji Handlu (WTO) – Rozporządzenie (WE) nr 384/96 – Artykuł 3 ust. 2 i art. 4 ust. 1 – Definicja przemysłu wspólnotowego

*) Nomenklaturę scaloną zawartą w załączniku I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej taryfy celnej, w brzmieniu wynikającym kolejno z rozporządzenia Komisji (WE) nr 1214/2007 z dnia 20 września 2007 r. i rozporządzenia Komisji (WE) nr 1031/2008 z dnia 19 września 2008 r. należy interpretować w ten sposób, że artykuł, taki jak będący przedmiotem postępowania głównego, który umożliwia mocowanie do ściany lub futryny drzwi ruchomych bramek zabezpieczających dla dzieci, nie stanowi części tych bramek i powinien być zaklasyfikowany do podpozycji 7318 15 90 Nomenklatury scalonej.

*) Analiza czwartego pytania prejudycjalnego nie wykazała istnienia żadnych okoliczności, które mogłyby wpłynąć na ważność rozporządzenia Rady (WE) nr 91/2009 z dnia 26 stycznia 2009 r. nakładającego ostateczne cło antydumpingowe na przywóz niektórych elementów złącznych z żeliwa lub stali pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej.

Cudzoziemcy

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie C-484/17, K przeciwko Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2003/86/WE – Prawo do łączenia rodzin – Artykuł 15 – Odmowa wydania samoistnego dokumentu pobytowego – Uregulowanie krajowe przewidujące obowiązek złożenia egzaminu z integracji społecznej

*) Artykuł 15 ust. 1 i 4 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak to w sprawie w postępowaniu głównym, które umożliwia oddalenie wniosku o wydanie samoistnego dokumentu pobytowego, złożonego przez obywatela państwa trzeciego przebywającego dłużej niż pięć lat na terytorium danego państwa członkowskiego w ramach łączenia rodzin, z tego powodu, że obywatel ten nie wykazał zdania egzaminu z integracji społecznej w zakresie języka i społeczeństwa tego państwa członkowskiego, jeżeli konkretne szczegółowe zasady dotyczące obowiązku zdania tego egzaminu nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu polegającego na ułatwieniu integracji obywateli państw trzecich, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie C-380/17, K, B przeciwko Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Odesłanie prejudycjalne – Właściwość Trybunału – Dyrektywa 2003/86/WE – Prawo do łączenia rodzin – Artykuł 12 – Niedochowanie trzymiesięcznego terminu od uzyskania ochrony międzynarodowej – Beneficjent statusu ochrony uzupełniającej – Odrzucenie wniosku o wydanie wizy

*) Na podstawie art. 267 TFUE Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni art. 12 ust. 1 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin w sytuacji takiej jak ta w sprawie w postępowaniu głównym, w której sąd odsyłający powinien wydać orzeczenie w przedmiocie prawa beneficjenta statusu ochrony

uzupełniającej do łączenia rodziny, jeżeli przepis ten znalazł zastosowanie do takiej sytuacji, w sposób bezpośredni i bezwarunkowy, poprzez prawo krajowe.

*) Artykuł 12 ust. 1 dyrektywy 2003/86 nie stoi na przeszkodzie istnieniu uregulowania krajowego, które pozwala odrzucić wniosek w sprawie łączenia rodziny złożony na rzecz członka rodziny uchodźcy na podstawie bardziej korzystnych przepisów mających zastosowanie do uchodźców, zawartych w rozdziale V tej dyrektywy, z tego powodu, że wniosek ten został złożony po upływie trzech miesięcy od uzyskania przez członka rodziny rozdzielonej statusu uchodźcy, a jednocześnie oferuje możliwość złożenia nowego wniosku w ramach innego systemu, o ile uregulowanie to:

– przewiduje, że taki powód odrzucenia nie może być zastosowany w sytuacjach, w których złożenie pierwszego wniosku po terminie może być usprawiedliwione obiektywnymi okolicznościami;

– przewiduje, że zainteresowane osoby zostaną dokładnie poinformowane o konsekwencjach decyzji o odrzuceniu ich pierwszego wniosku oraz o środkach, jakie powinny one przedsięwziąć w celu skutecznego powołania się na swoje prawo do łączenia rodziny, oraz

– gwarantuje, że członkowie rodziny rozdzielonej uznani za uchodźców nadal będą mogli wykonywać prawo do łączenia rodziny na bardziej korzystnych warunkach, mających zastosowanie względem uchodźców, zawartych w art. 10 i 11 lub w art. 12 ust. 2 tej samej dyrektywy.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie C-257/17, C, A przeciwko Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Odesłanie prejudycjalne – Właściwość Trybunału – Dyrektywa 2003/86/WE – Prawo do łączenia rodzin – Artykuł 15 – Odmowa wydania samoistnego dokumentu pobytowego – Uregulowanie krajowe przewidujące obowiązek złożenia egzaminu z integracji społecznej

*) Na podstawie art. 267 TFUE Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni art. 15 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin w sytuacjach takich jak te w sprawach w postępowaniach głównych, w których sąd odsyłający powinien wydać orzeczenie w przedmiocie wydania

samoistnego dokumentu pobytowego obywatelowi państwa trzeciego będącemu członkiem rodziny obywatela Unii Europejskiej, który to obywatel Unii nie skorzystał z prawa do swobodnego przemieszczania się, jeżeli przepis ten znalazł zastosowanie do takich sytuacji, w sposób bezpośredni i bezwarunkowy, poprzez prawo krajowe.

*) Artykuł 15 ust. 1 i 4 dyrektywy 2003/86 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które umożliwia oddalenie wniosku o wydanie samoistnego dokumentu pobytowego, złożonego przez obywatela państwa trzeciego przebywającego dłużej niż pięć lat na terytorium danego państwa członkowskiego w ramach łączenia rodzin, z tego powodu, że nie wykazał on zdania egzaminu z integracji społecznej w zakresie języka i społeczeństwa tego państwa członkowskiego, jeżeli konkretne szczegółowe zasady dotyczące obowiązku zdania tego egzaminu nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu w postaci ułatwienia integracji obywateli państw trzecich.

*) Artykuł 15 ust. 1 i 4 dyrektywy 2003/86 nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje, że samoistny dokument pobytowy może zostać wydany dopiero od dnia złożenia stosownego wniosku.

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawach połączonych C-47/17 i C-48/17, X, X przeciwko Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (WE) nr 604/2013 – Rozporządzenie (WE) nr 1560/2003 – Ustalenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – Kryteria i mechanizmy ustalania – Wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie osoby ubiegającej się o azyl – Odpowiedź odmowna państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek – Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy – Artykuł 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1560/2003 – Termin na udzielenie odpowiedzi – Upływ – Skutki

*) Artykuł 5 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1560/2003 z dnia 2 września 2003 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 ustanawiającego kryteria

i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego, zmienionego przez rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 118/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r., należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania w sprawie ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o ochronę międzynarodową państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie na podstawie art. 21 lub art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, które, po przeprowadzeniu niezbędnych czynności sprawdzających, udzieliło na ten wniosek odpowiedzi odmownej w terminach przewidzianych w art. 22 lub art. 25 tego ostatniego rozporządzenia i do którego następnie skierowano wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy na mocy wspomnianego art. 5 ust. 2, powinno dołożyć wszelkich starań, w duchu lojalnej współpracy, aby udzielić odpowiedzi na ten ostatni wniosek w dwutygodniowym terminie.

W przypadku gdy państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek o przejecie lub wtórne przejęcie, nie udzieli w tym dwutygodniowym terminie odpowiedzi na wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, dodatkowa procedura ponownego rozpatrzenia zostaje ostatecznie zamknięta, w związku z czym wnioskujące państwo członkowskie należy z upływem wspomnianego terminu uznać za odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, chyba że posiada ono jeszcze wystarczająco dużo czasu, aby móc złożyć w wiążących terminach przewidzianych w tym celu w art. 21 ust. 1 i w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 604/2013 ponowny wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie C-713/17, Ahmad Shah Ayubi przeciwko Bezirkshauptmannschaft Linz-Land

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2011/95/UE – Normy dotyczące zakresu ochrony międzynarodowej – Status uchodźcy – Artykuł 29 – Ochrona

socjalna – Odmienne traktowanie – Uchodźcy, którym przysługuje prawo pobytu czasowego

*) Artykuł 29 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak to w sprawie w postępowaniu głównym, które przewiduje, że uchodźcom posiadającym w danym państwie członkowskim prawo pobytu czasowego przyznawane są świadczenia z pomocy społecznej w kwocie niższej niż świadczenia przyznawane obywatelom tego państwa członkowskiego oraz uchodźcom posiadającym prawo stałego pobytu w rzeczonym państwie członkowskim.

*) Uchodźca może powoływać się przed sądami państwa członkowskiego na niezgodność uregulowania krajowego takiego jak to w sprawie w postępowaniu głównym z art. 29 ust. 1 dyrektywy 2011/95, by uniknąć ograniczenia jego praw wynikającego z tego uregulowania.

Obywatelstwo Unii Europejskiej

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 13 listopada 2018 r. w sprawie C-247/17, Denis Raugevicius

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii Europejskiej – Artykuły 18 i 21 TFUE – Skierowany przez państwo trzecie do państwa członkowskiego wniosek o ekstradycję będącego obywatelem innego państwa członkowskiego obywatela Unii, który skorzystał w pierwszym państwie członkowskim z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się – Wniosek o ekstradycję złożony w celu wykonania kary pozbawienia wolności, a nie do celów postępowania karnego – Zakaz ekstradycji stosowany wyłącznie do obywateli krajowych – Ograniczenie swobodnego przemieszczania się – Uzasadnienie oparte na zapobieganiu bezkarności – Proporcjonalność

*) Artykuły 18 i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku wniosku o ekstradycję dotyczącego obywatela Unii Europejskiej, który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się, złożonego przez państwo trzecie nie w celu ścigania, ale w celu wykonania kary pozbawienia wolności, wezwane państwo członkowskie, którego prawo krajowe zakazuje ekstradycji własnych obywateli poza terytorium Unii do celów wykonania kary pozbawienia wolności oraz przewiduje możliwość odbycia takiej kary orzeczonej za granicą na jego terytorium, jest zobowiązane do zapewnienia temu obywatelowi Unii – jeżeli ma on stałe miejsce zamieszkania na jego terytorium – takiego samego traktowania w zakresie ekstradycji jak w przypadku własnych obywateli.

Ochrona środowiska

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawie C-461/17, Holohan i inni przeciwko An Bord Pleanála

Odesłanie prejudycjalne – Środowisko naturalne – Dyrektywa 92/43/EWG – Ochrona siedlisk przyrodniczych – Ochrona dzikiej fauny i flory – Przedsięwzięcie budownictwa drogowego – Odpowiednia ocena oddziaływania na środowisko – Zakres obowiązku uzasadnienia – Dyrektywa 2011/92/UE – Ocena skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia – Punkt 3 załącznika IV – Artykuł 5 ust. 3 lit. d) – Zakres pojęcia „zasadniczych rozwiązań alternatywnych”

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory należy interpretować w ten sposób, że „odpowiednia ocena” musi z jednej strony inwentaryzować wszystkie typy siedlisk i gatunki, ze względu na które teren jest chroniony, a z drugiej strony zidentyfikować i zbadać zarówno oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia na występujące na tym terenie gatunki, które nie stanowiły podstawy ujęcia tego terenu w wykazie, jak i oddziaływanie na typy siedlisk i gatunki występujące poza obrębem tego terenu, jeżeli oddziaływanie to może niekorzystnie wpłynąć na cele ochrony terenu.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że pozwala on właściwemu organowi na wydanie zezwolenia na plan lub przedsięwzięcie, które daje wykonawcy swobodę późniejszego ustalenia niektórych parametrów dotyczących etapu budowy, takich jak lokalizacja terenu budowy i drogi dojazdowe, wyłącznie jeżeli istnieje pewność, iż zezwolenie określa wystarczająco ścisłe warunki, które zagwarantują, że te parametry nie wpłyną niekorzystnie na integralność terenu.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli właściwy organ odrzuci ustalenia ekspertyzy naukowej zalecającej uzyskanie dodatkowych informacji, „odpowiednia ocena" powinna zawierać wyraźne i szczegółowe uzasadnienie, rozwiewające wszelkie racjonalne wątpliwości naukowe dotyczące skutków zaplanowanych prac dla danego terenu.

*) Artykuł 5 ust. 1 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko oraz załącznik IV do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że wymagają one od wykonawcy dostarczenia informacji określających wyraźnie znaczące skutki jego przedsięwzięcia dla wszystkich gatunków wskazanych w oświadczeniu dostarczonym na podstawie tych przepisów.

*) Artykuł 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2011/92 należy interpretować w ten sposób, że wykonawca zobowiązany jest dostarczyć informacje dotyczące skutków środowiskowych zarówno przyjętego rozwiązania, jak i każdego z zasadniczych rozwiązań alternatywnych przez siebie zbadanych, jak też powody swojego wyboru, uwzględniającego co najmniej ich skutki dla środowiska, nawet w wypadku odrzucenia danego rozwiązania alternatywnego na wczesnym etapie.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 7 listopada 2018 r. w sprawach połączonych C-293/17 i C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA, Vereniging Leefmilieu przeciwko College van gedeputeerde

staten van Limburg, College van gedeputeerde staten van Gelderland

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 92/43/EWG – Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Specjalne obszary ochrony – Artykuł 6 – Odpowiednia ocena skutków planu lub przedsięwzięcia dla terenu – Krajowy program zwalczania depozycji azotu – Pojęcia „przedsięwzięcie" i „odpowiednia ocena" – Globalna ocena na etapie wcześniejszym indywidualnych zezwoleń udzielanych gospodarstwom rolnym powodującym depozycje

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory należy interpretować w ten sposób, że działania wypasu bydła i nawożenia gruntów w pobliżu obszarów Natura 2000 można zakwalifikować jako „przedsięwzięcie" w rozumieniu tego przepisu, nawet jeśli działania te w zakresie, w jakim nie stanowią fizycznej interwencji w otoczeniu naturalnym, nie stanowią „przedsięwzięcia" w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. a) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że regularnie powtarzające się działanie, takie jak nawożenie gruntów, które przed wejściem w życie tej dyrektywy było dozwolone na podstawie przepisów prawa krajowego, można uznać za jedno i to samo przedsięwzięcie w rozumieniu powyższego przepisu, zwolnione z nowego postępowania w przedmiocie udzielania zezwoleń, o ile stanowi ono jedną operację, posiadającą wspólny cel, charakteryzującą się ciągłością i identycznością w szczególności co do miejsc i warunków wykonywania. Jeśli na jednolite przedsięwzięcie udzielono zezwolenia, zanim dany teren został objęty systemem ochrony przewidzianym przez ten przepis, realizacja tego przedsięwzięcia jest mimo to objęta zakresem zastosowania art. 6 ust. 2 tej dyrektywy.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się programowemu uregulowaniu krajowemu pozwalającemu właściwym organom na udzielanie pozwoleń na przedsięwzięcia na podstawie oceny oddziaływania na środowisko w rozumieniu tego przepisu, przeprowadzonej na etapie wcześniejszym

i w której określona wielkość depozycji azotu została uznana za zgodną z założeniami ochrony wspomnianego uregulowania. Jest tak jednak wyłącznie, gdy – a zbadanie tego należy do sądu krajowego – pogłębiona i całościowa ocena rzetelności naukowej, z jaką została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, pozwala się upewnić, że z naukowego punktu widzenia nie ma racjonalnych wątpliwości co do braku wystąpienia szkodliwych skutków każdego pojedynczego planu lub przedsięwzięcia dla danego terenu.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się programowemu uregulowaniu krajowemu takiemu jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, wyłączającemu pewne przedsięwzięcia nieprzekraczające wartości progowej lub granicznej depozycji azotu z obowiązku uzyskania indywidualnego zatwierdzenia, jeżeli sąd krajowy ma pewność, że ocena oddziaływania na środowisko w rozumieniu tego przepisu, dokonana na etapie wcześniejszym, spełnia kryterium braku racjonalnych wątpliwości z naukowego punktu widzenia co do braku wystąpienia szkodliwych skutków tych planów lub przedsięwzięć dla danych terenów.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się programowemu uregulowaniu krajowemu takiemu jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym, które pozwala na przeprowadzanie pewnej kategorii przedsięwzięć, w niniejszym wypadku nawożenia gruntów oraz wypasu bydła, bez obowiązku uzyskania pozwolenia, a w konsekwencji bez przeprowadzenia indywidualnej oceny jej oddziaływania na środowisko na danych terenach, chyba że na podstawie obiektywnych okoliczności można ponad wszelką wątpliwość wykluczyć jakąkolwiek możliwość, że przedsięwzięcia te, oddzielnie lub wspólnie z innymi przedsięwzięciami, będą oddziaływać w znaczącym stopniu na dane tereny, czego zbadanie należy do sadu odsyłającego.

*) Artykuł 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że „odpowiednia ocena” w rozumieniu tego przepisu nie może uwzględniać istnienia „środków ochronnych” w rozumieniu art. 6 ust. 1, „środków zapobiegawczych” w rozumieniu art. 6 ust. 2, środków podjętych specjalnie ze względu na realizację programu takiego jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym czy wreszcie tak zwanych środków autonomicznych niebędących częścią tego programu, jeśli oczekiwane korzyści tych

środków nie są pewne w momencie przeprowadzania tej oceny.

*) Artykuł 6 ust. 2 dyrektywy 92/43 należy interpretować w ten sposób, że środki ustanowione w uregulowaniu krajowym takim jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym i obejmujące czynności nadzoru oraz kontroli gospodarstw rolnych, w tym działań powodujących depozycje azotu, jak również możliwość nakładania sankcji z zamknięciem gospodarstw włącznie, mają wystarczający charakter w celu realizacji wymogów powyższego przepisu.

Ochrona zdrowia

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie C-29/17, Novartis Farma SpA przeciwko Agenzia Italiana del Farmaco (AIFA) Roche Italia SpA, Consiglio Superiore di Sanità

Odesłanie prejudycjalne – Produkty lecznicze stosowane u ludzi – Dyrektywa 2001/83 WE – Artykuł 3 pkt 1 – Artykuł 6 – Dyrektywa 89/105/EWG – Rozporządzenie (WE) nr 726/2004 – Artykuły 3, 25 i 26 – Przepakowanie produktu leczniczego dla celów jego zastosowania w leczeniu nieobjętym jego pozwoleniem na dopuszczenie do obrotu (poza pozwoleniem na dopuszczenie do obrotu) – Refundacja przez krajowy system ubezpieczeń zdrowotnych

*) Artykuł 3 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/83/WE z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi, zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/26/UE z dnia 25 października 2012 r., należy interpretować w ten sposób, że Avastin po przepakowaniu na warunkach przewidzianych przez przepisy krajowe sporne w postępowaniu głównym jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 2001/83, zmienionej dyrektywą 2012/26.

*) Artykuł 6 dyrektywy 2001/83, zmienionej dyrektywą 2012/26, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym takim jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które określają warunki, na jakich Avastin może zostać przepakowany dla celów jego użycia w leczeniu przy wskazaniach okulistycznych nieobjętych jego pozwoleniem na dopuszczenie do obrotu.

*) Artykuły 3, 25 i 26 rozporządzenia (WE) nr 726/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. ustanawiającego wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiającego Europejską Agencję Leków, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1027/2012 z dnia 25 października 2012 r., należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisowi krajowemu takiemu jak art. 1 ust. 4a decreto-legge 21 ottobre 1996, n. 536, recante „Misure per il contenimento della spesa farmaceutica e la rideterminazione del tetto di spesa per l'anno 1996", convertito dalla legge del 23 dicembre 1996, n. 648 (dekretu z mocą ustawy nr 536 z dnia 21 października 1996 r. dotyczącego „środków kontroli wydatków na produkty lecznicze i ponownego określenia maksymalnego poziomu wydatku na rok 1996", przekształconego przez ustawę nr 648 z dnia 23 grudnia 1996 r.), zmienionego na mocy decreto-legge del 20 marzo 2014, n. 36, convertito dalla legge del 16 maggio 2014, nr 79 (dekretu z mocą ustawy nr 36 z dnia 20 marca 2014 r., przekształconego przez ustawę nr 79 z dnia 16 maja 2014 r.), upoważniającemu Agenzia Italiana del Farmaco (AIFA) [włoską agencję leków (AIFA)] do monitorowania produktów leczniczych takich jak Avastin, których stosowanie poza pozwoleniem na dopuszczenie do obrotu jest refundowane przez Servizio Sanitario Nazionale (krajowy system opieki zdrowotnej, Włochy), oraz do podjęcia, w razie potrzeby, środków koniecznych do ochrony bezpieczeństwa pacjentów.

Podatki

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie C-502/17, C&D Foods Acquisition ApS przeciwko Skatteministeriet

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej (VAT) – Projekt cesji akcji spółki zależnej – Koszty związane ze świadczeniem usług nabytych w celu dokonania tej cesji – Niesfinalizowana cesja – Odliczenie podatku naliczonego – Zakres stosowania VAT

*) Artykuły 2, 9 oraz 168 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r.

w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że zamierzona, lecz nie sfinalizowana transakcja cesji akcji, taka jak omawiana w postępowaniu głównym, która nie znajduje swej wyłącznej bezpośredniej podstawy w opodatkowanej działalności gospodarczej danej spółki ani nie stanowi bezpośredniego, trwałego i koniecznego przedłużenia tej działalności gospodarczej, nie należy do zakresu zastosowania podatku od wartości dodanej.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie C-495/17, Cartrans Spedition SRL przeciwko Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice Ploieşti – Administraţia Judeţeană a Finanţelor Publice Prahova, Direcţia Regională a Finanţelor Publice Bucureşti – Administraţia Fiscală pentru Contribuabili Mijlocii

Odesłanie prejudycjalne – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Zwolnienia – Artykuł 146 ust. 1 lit. e) i art. 153 – Operacje transportu drogowego bezpośrednio związane z wywozem towarów – Usługi świadczone przez pośredników uczestniczących w takich operacjach – System dowodowy związany z wywozem towarów – Zgłoszenie celne – Karnet TIR

*) Artykuł 146 ust. 1 lit. e) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, po pierwsze, oraz ten przepis w związku z art. 153 tej samej dyrektywy, po drugie, należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one praktyce podatkowej państwa członkowskiego, na mocy której zwolnienie z podatku od wartości dodanej, odpowiednio, dla usług transportu bezpośrednio związanych z wywozem towarów i dla usług świadczonych przez pośredników pośredniczących w tych usługach transportu jest uzależnione od przedstawienia przez osobę zobowiązaną do zapłaty podatku zgłoszenia celnego wywozowego danych towarów. W tym względzie do właściwych organów należy, do celu przyznania rzeczonych zwolnień, zbadanie, czy spełnienie warunku dotyczącego wywozu danych towarów można wywnioskować z dostatecznie wysokim stopniem prawdopodobieństwa ze wszystkich informacji, którymi dysponują te organy. W tym kontekście karnet TIR poświadczony przez organy celne państwa trzeciego przeznaczenia towarów przedstawiony przez osobę zobowiązaną do zapłaty podatku stanowi element, który co do zasady rzeczone

organy powinny wziąć należycie pod uwagę, chyba że mają one konkretne podstawy, aby powątpiewać w autentyczność lub wiarygodność tego dokumentu.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie C-664/16, Lucreţiu Hadrian Vădan przeciwko Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice Braşov – Administraţia Judeţeană a Finanţelor Publice Alba

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuły 167, 168, 178 i 273 – Zakres prawa do odliczenia – Brak faktur – Skorzystanie z opinii biegłego sądowego – Ciężar dowodu w zakresie prawa do odliczenia – Zasady neutralności podatkowej i proporcjonalności

*) Dyrektywę Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, a w szczególności jej art. 167, 168, art. 178 lit. a) i art. 179, a także zasady neutralności podatku od wartości dodanej (VAT) i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym podatnik, który nie jest w stanie przedstawić dowodu na zapłacony przez niego VAT poprzez przedstawienie faktur lub jakiegokolwiek innego dokumentu, nie może skorzystać z prawa do odliczenia VAT jedynie na podstawie oszacowania wynikającego z opinii biegłego zarządzonej przez sąd krajowy.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 21 listopada 2018 r. w sprawie C-648/16, Fortunata Silvia Fontana przeciwko Agenzia delle Entrate – Direzione provinciale di Reggio Calabria

Prawo do odliczenia VAT – Domniemanie – Zasady neutralności podatkowej i proporcjonalności – Prawo krajowe przyjmujące za podstawę obliczenia VAT zakładany obrót

Odesłanie prejudycjalne – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuł 273 – Określenie wysokości zobowiązania podatkowego – Ustalanie podstawy opodatkowania metodą indukcyjną –

*) Dyrektywę Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej oraz zasady neutralności podatkowej i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na

przeszkodzie obowiązywaniu przepisów krajowych, takich jak będące przedmiotem postępowania głównego, które umożliwiają organowi podatkowemu w razie poważnych rozbieżności między zadeklarowanymi dochodami a dochodami oszacowanymi na podstawie studiów sektorowych posłużenie się metodą indukcyjną, opartą na takich studiach sektorowych, w celu ustalenia kwoty obrotu uzyskanego przez podatnika i w konsekwencji określenia wysokości zobowiązania podatkowego obejmującego zapłatę zaległego podatku od wartości dodanej (VAT), pod warunkiem że przepisy te i ich zastosowanie umożliwiają podatnikowi, z poszanowaniem zasad neutralności podatkowej i proporcjonalności, a także prawa do obrony, zakwestionowanie wyników uzyskanych tą metodą na podstawie ogółu przeciwnych dowodów, którymi on dysponuje, oraz skorzystanie z przysługującego mu prawa do odliczenia zgodnie z przepisami zawartymi w tytule X dyrektywy 2006/112, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 22 listopada 2018 r. w sprawie C-679/17, Vlaams Gewest przeciwko Johannesowi Huijbrechtsowi

Odesłanie prejudycjalne – Swoboda przepływu kapitału – Ograniczenia – Przepisy podatkowe – Podatek od spadku – Zrównoważona gospodarka leśna – Zwolnienie – Ochrona obszarów leśnych

*) Artykuł 63 TFUE należy intepretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak uregulowanie stanowiące przedmiot sporu w postępowaniu głównym, które w odniesieniu do lasów nabytych w drodze dziedziczenia przyznaje korzyść podatkową, pod warunkiem że są one zarządzane w zrównoważony sposób, zgodnie z wymogami sformułowanymi w prawie krajowym, lecz ogranicza tę korzyść do lasów położonych na terytorium owego państwa członkowskiego.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 22 listopada 2018 r. w sprawie C-575/17, Sofina SA, Rebelco SA, Sidro SA przeciwko Ministre de l'Action et des Comptes publics

Odesłanie prejudycjalne – Swobodny przepływ kapitału – Podatek pobierany u źródła od kwoty brutto dywidend krajowych wypłaconych spółkom niebędącym rezydentami – Przeniesienie opodatkowania dywidend wypłaconych spółce będącej rezydentem w przypadku roku, w którym wystąpiła strata – Odmienne traktowanie – Względy uzasadniające – Porównywalność – Zrównoważony podział władztwa podatkowego między państwami członkowskimi – Skuteczność poboru podatku – Proporcjonalność – Dyskryminacja

*) Artykuły 63 i 65 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, na mocy którego dywidendy wypłacone przez spółkę będącą rezydentem podlegają opodatkowaniu u źródła, gdy są otrzymywane przez spółkę niebędącą rezydentem, podczas gdy, jeżeli są otrzymywane przez spółkę będącą rezydentem, opodatkowanie ich według systemu prawa powszechnego podatku dochodowego od osób prawnych dokonuje się po zakończeniu roku podatkowego, w którym zostały uzyskane, wyłącznie pod warunkiem, że wynik tej spółki był dodatni w tym roku, a takie opodatkowanie w danym wypadku może nigdy nie nastąpić, jeżeli spółka ta zaprzestała działalności, nie osiągnąwszy wyniku dodatniego od momentu otrzymania tych dywidend.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 22 listopada 2018 r. w sprawie C-295/17, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia SA przeciwko Autoridade Tributária e Aduaneira

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Zakres stosowania – Transakcje podlegające opodatkowaniu – Odpłatne świadczenie – Rozróżnienie między niepodlegającymi opodatkowaniu odszkodowaniami a podlegającymi opodatkowaniu usługami za zapłatą „rekompensaty"

*) Artykuł 2 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od

wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że określoną z góry kwotę – otrzymaną przez podmiot gospodarczy w przypadku przedterminowego rozwiązania przez klienta lub z przyczyn leżących po stronie tego ostatniego umowy o świadczenie usług, w której wprowadzono minimalny okres obowiązywania – odpowiadającą kwocie, jaką podmiot ten uzyskałby przez pozostałą część tego okresu w przypadku braku rozwiązania tej umowy, co powinien zbadać sąd odsyłający, należy uznać za wynagrodzenie za odpłatne świadczenie usług, podlegające jako takie opodatkowaniu tym podatkiem.

*) Okoliczność, że kwota ryczałtowa ma na celu zniechęcenie klienta do niezachowania minimalnego okresu obowiązywania oraz naprawienie szkód poniesionych przez podmiot gospodarczy na skutek niezachowania tego okresu, okoliczność, że wynagrodzenie otrzymywane przez osobę pośredniczącą w przypadku zawarcia umowy określającej minimalny okres obowiązywania może być wyższe od wynagrodzenia uzgodnionego w umowie, w której nie przewidziano takiego okresu, oraz okoliczność, że kwota ta została zakwalifikowana w prawie krajowym jako kara umowna, nie mają decydującego znaczenia dla kwalifikacji określonej z góry w umowie o świadczenie usług kwoty, którą klient jest zobowiązany zapłacić w przypadku wcześniejszego jej rozwiązania.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 29 listopada 2018 r. w sprawie C-548/17, Finanzamt Goslar przeciwko Baumgarten sports & more GmbH

Odesłanie prejudycjalne – Podatki – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Opodatkowanie agencji zawodowych graczy piłki nożnej – Płatność rozłożona na raty i uzależniona od warunku – Zdarzenie powodujące powstanie obowiązku podatkowego, wymagalność i odzyskanie podatku

*) Artykuł 63 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w związku z art. 64 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by zdarzenie powodujące powstanie obowiązku podatkowego i wymagalność podatku związanego ze świadczeniem przez agenta usług pośrednictwa odnoszących się do zawodowych graczy piłki nożnej, takim jak będące przedmiotem postępowania głównego,

w odniesieniu do którego to świadczenia dokonano warunkowych, rozłożonych na raty płatności przez okres kilku lat po transferze, uznać za mające miejsce w dniu transferu.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 29 listopada 2018 r. w sprawie C-264/17, Harry Mensing przeciwko Finanzamt Hamm

Odesłanie prejudycjalne – Podatki – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuł 314 – Artykuł 316 – Artykuł 322 – Procedury szczególne dotyczące dzieł sztuki – Procedura marży – Podatnicy-pośrednicy – Dostawa dzieł sztuki przez twórców lub ich następców prawnych – Transakcje wewnątrzwspólnotowe – Brak zgody krajowych organów podatkowych na zastosowanie przez podatnika procedury marży – Warunki stosowania – Prawo do odliczenia podatku naliczonego – Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki

*) Artykuł 316 ust. 1 lit. b) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że podatnik-pośrednik może dokonać wyboru stosowania procedury marży w odniesieniu do sprzedaży dzieł sztuki, które zostały mu wcześniej dostarczone przez twórców lub ich następców prawnych w ramach zwolnionej z podatku dostawy wewnątrzwspólnotowej, choć osoby te nie należą do kategorii osób wymienionych w art. 314 tej dyrektywy.

*) Podatnik-pośrednik nie może dokonać wyboru stosowania procedury marży przewidzianej w art. 316 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2006/112 w odniesieniu do dostaw dzieł sztuki, które zostały mu wcześniej dostarczone w ramach zwolnionej z podatku dostawy wewnątrzwspólnotowej, oraz jednocześnie ubiegać się o prawo do odliczenia naliczonego podatku od wartości dodanej w sytuacji, gdy prawo takie jest wykluczone na mocy art. 322 lit. b) tej dyrektywy, jeżeli przepis ten nie został transponowany do prawa krajowego.

Polityka socjalna

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie C-619/16, Sebastian W. Kreuziger przeciwko Land Berlin

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Organizacja czasu pracy – Dyrektywa 2003/88/WE – Artykuł 7 – Prawo do corocznego płatnego urlopu – Uregulowanie krajowe przewidujące utratę niewykorzystanego corocznego urlopu i ekwiwalentu pieniężnego za ten urlop w razie niezłożenia przez pracownika wniosku urlopowego przed ustaniem stosunku pracy

*) Artykuł 7 dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym w zakresie, w jakim oznacza ono, iż w braku złożenia przez pracownika wniosku o umożliwienie skorzystania z prawa do corocznego płatnego urlopu przed dniem ustania stosunku pracy zainteresowany traci – automatycznie i bez uprzedniego sprawdzenia, czy pracodawca rzeczywiście umożliwił mu, w szczególności poprzez odpowiednią informację ze swej strony, skorzystanie z prawa do urlopu przed wspomnianym ustaniem – dni corocznego płatnego urlopu, do których był uprawniony na mocy prawa Unii w chwili tego ustania, a w związku z tym prawo do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany coroczny płatny urlop.

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawach połączonych C-569/16 i C-570/16, Stadt Wuppertal przeciwko Marii Elisabeth Bauer (C-569/16) oraz Volker Willmeroth, jako właściciel spółki TWI Technische Wartung und Instandsetzung Volker Willmeroth eK przeciwko Martinie Broßonn (C-570/16)

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Organizacja czasu pracy – Dyrektywa 2003/88/WE – Artykuł 7 – Prawo do corocznego płatnego urlopu – Stosunek pracy, który wygasa z uwagi na śmierć pracownika – Przepisy krajowe uniemożliwiające wypłatę następcom prawnym pracownika ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany coroczny płatny urlop

– Obowiązek wykładni zgodnej prawa krajowego – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 31 ust. 2 – Możliwość powołania się w ramach sporu pomiędzy jednostkami

*) Wykładni art. 7 dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy oraz art. 31 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, na którego podstawie, gdy stosunek pracy ustaje z powodu śmierci pracownika, nabyte zgodnie z tymi przepisami prawo do corocznego płatnego urlopu, który nie został wykorzystany przez pracownika przed jego śmiercią, wygasa i nie powstaje prawo do ekwiwalentu pieniężnego za taki urlop, które mogłoby zostać przeniesione na następców prawnych pracownika w drodze dziedziczenia.

*) W wypadku gdy nie jest możliwe dokonanie wykładni uregulowania krajowego, takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w sposób zapewniający jego zgodność z art. 7 dyrektywy 2003/88 i art. 31 ust. 2 karty praw podstawowych, sąd krajowy, rozpatrujący spór między następcą prawnym zmarłego pracownika a byłym pracodawcą tego pracownika, musi odstąpić od stosowania wspomnianego uregulowania krajowego i zapewnić, aby omawianemu następcy prawnemu przyznać na koszt tego pracodawcy ekwiwalent pieniężny za coroczny płatny urlop nabyty zgodnie z powyższymi przepisami, a niewykorzystany przez tego pracownika przed jego śmiercią. Obowiązek ten spoczywa na sądzie krajowym na mocy art. 7 dyrektywy 2003/88 oraz art. 31 ust. 2 karty praw podstawowych, w przypadku gdy spór dotyczy następcy prawnego i pracodawcy posiadającego status organu władzy publicznej, oraz na mocy drugiego z tych przepisów, w przypadku gdy spór powstaje między następcą prawnym a pracodawcą prywatnym.

Prawa podstawowe

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie C-684/16, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV przeciwko Tetsujiemu Shimizu

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Organizacja czasu pracy – Dyrektywa 2003/88/WE – Artykuł 7 – Prawo do corocznego płatnego urlopu – Uregulowanie krajowe przewidujące utratę niewykorzystanego corocznego płatnego urlopu i ekwiwalentu pieniężnego za ten urlop w razie niezłożenia przez pracownika wniosku urlopowego przed ustaniem stosunku pracy – Dyrektywa 2003/88/WE – Artykuł 7 – Obowiązek wykładni zgodnej prawa krajowego – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 31 ust. 2 – Możliwość powołania się w ramach sporu pomiędzy jednostkami

*) Artykuł 7 dyrektywy 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy i art. 31 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, na mocy którego w braku złożenia przez pracownika wniosku o umożliwienie skorzystania z prawa do corocznego płatnego urlopu w danym okresie rozliczeniowym pracownik ten traci wraz z upływem tego okresu – automatycznie i bez uprzedniego sprawdzenia, czy pracodawca rzeczywiście umożliwił mu skorzystanie z tego prawa w szczególności poprzez odpowiednią informację ze swej strony – dni corocznego płatnego urlopu przysługujące na mocy wspomnianych przepisów za rzeczony okres, a w związku z tym prawo do ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany coroczny płatny urlop w razie ustania stosunku pracy. Na sądzie odsyłającym ciąży w tym względzie obowiązek sprawdzenia, przy uwzględnieniu wszystkich przepisów prawa krajowego i zastosowaniu uznanych w porządku krajowym metod wykładni, czy może on dokonać wykładni tego prawa, która mogłaby zapewnić pełną skuteczność prawa Unii.

*) W razie niemożności dokonania wykładni uregulowania krajowego takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym w sposób zapewniający jego zgodność z art. 7 dyrektywy 2003/88 i art. 31 ust. 2 karty praw podstawowych z tego

ostatniego postanowienia wynika, że sąd krajowy rozpoznający spór pomiędzy pracownikiem a jego byłym pracodawcą mającym przymiot jednostki powinien odstąpić od stosowania wspomnianego uregulowania krajowego i zadbać o to – w razie gdyby pracodawca ten nie był w stanie wykazać, że dochował wszelkiej należytej staranności, aby pracownik miał rzeczywiście możliwość skorzystania z przysługującego mu corocznego płatnego urlopu na mocy prawa Unii – by wspomniany pracownik nie mógł zostać pozbawiony ani nabytego prawa do takiego corocznego płatnego urlopu, ani w związku z tym w przypadku ustania stosunku pracy ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop, którego wypłacenie obciąża w tym przypadku bezpośrednio pracodawcę.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie C-457/17, Heiko Jonny Maniero przeciwko Studienstiftung des deutsche Volkes eV

Odesłanie prejudycjalne – Równe traktowanie osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne – Dyrektywa 2000/43/WE – Artykuł 3 ust. 1 lit. g) – Zakres stosowania – Pojęcie „edukacji” – Stypendia przyznawane przez prywatną fundację mające na celu wspieranie podejmowania projektów badawczych lub studiów za granicą – Artykuł 2 ust. 2 lit. b) – Dyskryminacja pośrednia – Uzależnienie przyznania tych stypendiów od zdania w Niemczech pierwszego państwowego egzaminu prawniczego (Erste Juristische Staatsprüfung)

*) Wykładni art. 3 ust. l lit. g) dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne należy dokonywać w ten sposób, że przyznawanie przez prywatną fundację stypendiów wspierających podejmowanie projektów badawczych lub studiów za granicą mieści się w zakresie pojęcia „edukacji” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli istnieje bezpośredni związek między tymi świadczeniami finansowymi a udziałem w projekcie badawczym lub programie studiów, które objęte są tym pojęciem. Jest tak w szczególności w wypadku, gdy takie świadczenia finansowe są związane z udziałem potencjalnych kandydatów w projekcie badawczym lub programem studiów, mają na celu usunięcie niektórych lub wszystkich potencjalnych przeszkód

finansowych w takim udziale i są odpowiednie do osiągnięcia tego celu.

*) Wykładni art. 2 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2000/43 należy dokonywać w ten sposób, że okoliczność, iż prywatna fundacja mająca siedzibę w państwie członkowskim zastrzega możliwość przyznania stypendium, którego celem jest wspieranie podejmowania projektów badawczych lub studiów za granicą, dla kandydatów, którzy pomyślnie przeszli w tym państwie członkowskim egzamin prawniczy, taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, nie stanowi przejawu dyskryminacji pośredniej ze względu na pochodzenie rasowe i etniczne w rozumieniu tego przepisu.

Transport

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie C-330/17, Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV przeciwko Germanwings GmbH

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (WE) nr 1008/2008 – Artykuł 2 pkt 18 – Artykuł 23 ust. 1 – Transport – Wspólne zasady wykonywania przewozów lotniczych na terenie Unii Europejskiej – Informowanie – Wskazywanie ostatecznej ceny – Włączenie taryf lotniczych do ostatecznej ceny – Obowiązek podawania taryf lotniczych w euro lub w walucie lokalnej – Wybór właściwej waluty lokalnej – Kryteria powiązania

*) Artykuł 23 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1008/2008 z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wspólnych zasad wykonywania przewozów lotniczych na terenie Wspólnoty w związku z art. 2 pkt 18 tego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że przewoźnicy lotniczy, podając taryfy lotnicze za wewnątrzwspólnotowe przewozy lotnicze – o ile nie wyrażają ich w euro – są zobowiązani do wybrania waluty lokalnej obiektywnie powiązanej z oferowaną usługą. Tak jest w szczególności w przypadku waluty mającej status prawnego środka płatniczego w państwie członkowskim, w którym znajduje się miejsce wylotu bądź miejsce przylotu danego lotu.

Tak więc w sytuacji takiej jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której przewoźnik lotniczy mający siedzibę w państwie członkowskim, którego walutą jest euro, oferuje w Internecie usługę przewozu lotniczego z miejscem wylotu znajdującym się na terytorium innego państwa członkowskiego, w którym status prawnego środka płatniczego ma waluta inna niż euro, taryfy lotnicze mogą być podawane – o ile nie są wyrażone w euro – w walucie mającej status prawnego środka płatniczego w tym ostatnim państwie członkowskim.

Zamówienia publiczne

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie C-328/17, Amt Azienda Trasporti e Mobilità SpA i inni przeciwko Atpl Liguria – Agenzia regionale per il trasporto pubblico locale SpA, Regione Liguria

Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Procedury odwoławcze – Dyrektywa 89/665/EWG – Artykuł 1 ust. 3 – Dyrektywa 92/13/EWG – Artykuł 1 ust. 3 – Uzależnienie prawa do wniesienia środka odwoławczego od uprzedniego złożenia oferty w postępowaniu o udzielenie zamówienia

*) Zarówno art. 1 ust. 3 dyrektywy Rady 89/665/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do stosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane, zmienionej dyrektywą 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r., jak i art. 1 ust. 3 dyrektywy Rady 92/13/EWG z dnia 25 lutego 1992 r. koordynującej przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne odnoszące się do stosowania przepisów wspólnotowych w procedurach zamówień publicznych podmiotów działających w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i telekomunikacji, zmienionej dyrektywą 2007/66, należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie obowiązywaniu przepisów krajowych, takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie zezwalają na zaskarżenie przez wykonawców decyzji instytucji zamawiającej dotyczących

postępowania przetargowego, w którym postanowili oni nie brać udziału, ponieważ przepisy mające zastosowanie do tego postępowania sprawiały, że udzielenie tym wykonawcom zamówienia było bardzo mało prawdopodobne.

Jednak to właściwy sąd krajowy powinien szczegółowo ocenić, biorąc pod uwagę wszystkie istotne elementy charakteryzujące kontekst, w jaki wpisuje się zawisła przed nim sprawa, czy zastosowanie w tym konkretnym przypadku tych przepisów nie może mieć wpływu na prawo do skutecznej ochrony sądowej zainteresowanych wykonawców.

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

[*) Podstawę opracowania not dotyczących orzeczeń ETPC stanowią noty informacyjne MSZ oraz informacje zawarte w bazie HUDOC]

Wyrok (Izba) z dnia 9 października 2018 r. w sprawie *Batkivska Turbota Foundation przeciwko Ukrainie* (skarga nr 5876/15)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 – prawo do poszanowania własności i mienia – odebranie fundacji działającej *pro bono* nieruchomości nabytej w dobrej wierze

Skarżąca fundacja jest organizacją charytatywną działającą od 1999 r. W 2000 r. fundacja otworzyła społeczne centrum rehabilitacyjne dla młodzieży. Sprawa dotyczyła pozbawienia fundacji własności nieruchomości w postaci części sanatorium, które nabyła od Ukraińskiej Federacji Związków Zawodowych (UFZZ) w 2002 r. Federacja ta weszła w posiadanie nieruchomości stopniowo, począwszy od czasów sowieckich, kiedy to Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka (USRR) przekazywała sanatoria związkom zawodowym w użytkowanie (ale nie na własność). Federacja powstała w 1991 r., jako następca prawny innej organizacji związkowej, a jej własność w zakresie składników nieruchomości została potwierdzona orzeczeniem sądowym w 1997 r. Mimo to w 2011 r. prokurator wystąpił o unieważnienie umowy i zwrot nieruchomości Skarbowi Państwa. Zgodnie z jego stanowiskiem, które potwierdziły sądy krajowe, UFZZ nie miała prawa sprzedać nieruchomości, ponieważ

sanatorium pozostawało własnością państwa. W toczącym się postępowaniu fundacja podnosiła, że działała w dobrej wierze i poczyniła wysokie nakłady (ponad 5 000 000 hrywien) na centrum rehabilitacyjne. Na mocy orzeczenia z 2014 r. nieruchomość wróciła jednak do Skarbu Państwa.

Skarga do ETPC została oparta na zarzucie naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do EKPC, tj. prawa własności fundacji.

Trybunał uznał, że prawo było niejasne, o czym świadczyły rozbieżne orzeczenia sądów krajowych, poza tym nie wynikało z niego dostatecznie wyraźnie, kto był nabywcą postsowieckich nieruchomości: UFZZ czy państwo. Orzecznictwo sądów krajowych w tym zakresie również było niespójne.

Ponadto, jak zaznaczył ETPC, państwo nałożyło nieproporcjonalny ciężar na skarżącą fundację, pozbawiając ją nieruchomości. Fundacja kupiła nieruchomość w 2002 r., a więc kilkanaście lat po orzeczeniu z 1997 r., zaś prokurator wystąpił o unieważnienie umowy dopiero 9 lat później. Dodatkowo państwo nie wykazało żadnego szczególnego celu, w jakim przejęło nieruchomość, a tytuł prawny do sanatorium zarejestrowało dopiero w 2018 r. Trybunał stwierdził więc naruszenie praw fundacji, gdyż to państwo, a nie podmiot prywatny, powinno ponieść ciężar zaniedbań w tej materii.

Mając powyższe na uwadze, ETPC orzekł o naruszeniu art. 1 Protokołu nr 1.

Wyrok (Izba) z dnia 16 października 2018 r. w sprawie *Zhidov i inni przeciwko Rosji* (skargi nr 54490/10, 1153/14, 2680/14 i 31636/14)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 – prawo do ochrony własności i mienia – nakaz rozbiórki domów zbudowanych w pobliżu gazociągu/ropociągu z powodu zaniedbania władz

Skarżący są Rosjanami. Sprawa dotyczyła orzeczeń sądowych nakazujących rozbiórkę budynków należących do skarżących na ich koszt i bez odszkodowania z uwagi na to, że zostało zbudowane w pobliżu gazo- i ropociągu. Przedmiotowe budynki zostały zaklasyfikowane jako samowole budowlane.

W skardze do ETPC zarzucono naruszenie prawa własności, tj. art. 1 Protokołu nr 1.

Trybunał uznał, że budynki należące do skarżących stanowiły mienie w rozumieniu Konwencji oraz że w sprawie doszło do ingerencji państwa w prawo własności.

Trybunał orzekł, że panie Kastornova, Vdovina i pan Vdovin zostali zobowiązani do rozbiórki w 2013 r. swoich domów usytuowanych przy gazociągu w miejscowości Czechow, w obwodzie moskiewskim, z uwagi na zaniedbania władz. Według ETPC skarżący mogli zgodnie z prawem postrzegać siebie jako posiadających gwarancję, że budowa ich domów w latach 60-tych odbyła się zgodnie z prawem, na podstawie wydanych zezwoleń i zgód. W ich przypadku państwo nie dokonało wyważenia między interesem publicznym a interesem prywatnym.

W przypadku pana Zhidova, który w latach 90-tych wybudował w mieście Penza budynek mieszkalny naprzeciw gazociągu na nieprzydzielonej mu działce (bez niezbędnych zezwoleń i z naruszeniem planu zagospodarowania przestrzennego) i który był wzywany do zaniechania budowy przed jej ukończeniem i wprowadzeniem się w 1994 r., nie doszło zdaniem ETPC do naruszenia prawa własności poprzez nakaz opuszczenia domu.

Trybunał stwierdził także, że w momencie nabycia oraz w czasie wypełniania wniosku o zarejestrowanie tytułu do nieruchomości, pani Kosenko, której dwie szopy i pomieszczenia pomocnicze zostały usytuowane przy ropociągu w Czelabińsku, mogła skonfrontować go z planem zagospodarowania przestrzennego, dostępnym dla niej oraz powinna była zdawać sobie sprawę z tego, że przedmiotowa nieruchomość znajdowała się naprzeciw ropociągu. Dodatkowo, w ocenie ETPC skarżąca nie mogła być nieświadoma fizycznej obecności nasypu chroniącego rurociąg, umieszczonego w pobliżu działki, którą zamierzała nabyć. Po jej stronie wystąpiło zatem niedbalstwo i nie można mówić o nieproporcjonalnym działaniu państwa.

Trybunał orzekł zatem, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 w stosunku do p. Kastornovej Vdoviny i Vdovina oraz o braku naruszenia w stosunku do p. Zhidova i p. Kosenko.

Wyrok (Izba) z dnia 30 października 2018 r. w sprawie *Kurşun przeciwko Turcji* (skarga nr 22677/10)

Naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC – prawo do rzetelnego procesu sądowego – oddalenie powództwa o odszkodowanie z uwagi na nieuzasadnioną podstawę prawną związaną z przedawnieniem

Skarżący jest obywatelem Turcji. W 2004 r. w dzielnicy Toptancılar Sitesi w mieście Batman doszło do eksplozji, w efekcie której nieruchomość skarżącego uległa zniszczeniu. Po wybuchu postawiono w stan oskarżenia władze rafinerii Tüpraş Batman Oil (TBO), jednak nikogo nie skazano z powodu braku niezbitych dowodów przestępstwa. Natomiast w 2006 i 2007 r. sądy cywilne uznały deliktową odpowiedzialność TBO za wyciek paliwa, który spowodował eksplozję.

Skarżący wniósł powództwo odszkodowawcze w 2006 r., powołując się na opinię biegłego, że jego nieruchomość uległa zniszczeniu w zakresie analogicznym do tego, jaki mogłoby spowodować trzęsienie ziemi o stopniu magnitudy 9 – czyli najwyższym – w logarytmicznej skali Richtera. Niemniej jednak sąd krajowy, a za nim inne instancje krajowe, łącznie z Sądem Kasacyjnym, uznał, że powództwo zostało złożone po upływie rocznego terminu przedawnienia, licząc od momentu dowiedzenia się o szkodzie, czyli od daty eksplozji (mimo że prawo zobowiązań przewidywało też powiązanie terminu z potwierdzeniem odpowiedzialności podmiotu wyrządzającego szkodę).

W skardze do ETPC skarżący zarzucił naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC przez odmówienie mu rzetelnego procesu, w szczególności z powodu złej interpretacji prawa co do początku biegu okresu przedawnienia. Zarzucił też naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji, czyli nieposzanowanie prawa do ochrony własności i mienia skarżącego.

Trybunał uznał, że w sprawie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC. Stwierdził, w szczególności, że orzeczenie tureckiego Sądu Kasacyjnego – według którego powództwo skarżącego o odszkodowanie zostało złożone po upływie rocznego terminu przedawnienia – było „nieuzasadnione i nieprzewidywalne". Potwierdził, że nie jest zadaniem Trybunału interpretowanie prawa krajowego, niemniej jednak zastrzegł swoją właściwość do weryfikacji efektów tej interpretacji w świetle zgodności z EKPC. Trybunał zaznaczył, że sąd krajowy w swoim niepopartym prawem stanowisku, aby za początek biegu terminu

przedawnienia uznać dzień eksplozji, tj. datę zanim można było realnie oczekiwać od skarżącego, iż dowie się, kto jest podmiotem odpowiedzialnym za szkodę, pozbawił go prawa do sądu polegającego na rozpoznaniu jego powództwa o odszkodowanie.

Trybunał jednocześnie oddalił skargę w zakresie naruszenia art. 1 Protokołu 1 z uwagi na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych, tj. powództwa przeciwko Skarbowi Państwa.

Wyrok (Izba) z dnia 30 października 2018 r. w sprawie *Kaboglu i Oran przeciwko Turcji* (skargi nr 1759/08, 50766/10 i 50782/10)

Naruszenie art. 8 EKPC – prawo do poszanowania życia prywatnego – naukowcy akademiccy będący celem gróźb i mowy nienawiści w artykułach prasowych

Skarżący są obywatelami Turcji, którzy byli członkami ciał doradczych zajmujących się problematyką praw mniejszości oraz praw kulturalnych. Sprawa dotyczyła artykułów prasowych zawierających groźby i mowę nienawiści przeciwko skarżącym, atakujących ich za poglądy jakie prezentowali w adresowanym do rządu raporcie z 2004 r. Skarżący wnieśli łącznie cztery sprawy i wszystkie przegrali przed sądami krajowymi, które zajęły stanowisko, że obraźliwe artykuły mieściły się w ramach wolności wypowiedzi.

W skardze do ETPC powołali się na art. 8 w zw. z art. 10 i art. 14 (prawo do ochrony życia prywatnego w kontekście wolności wypowiedzi i zakazu dyskryminacji), argumentując, że władze krajowe nie zapewniły im ochrony przed mową nienawiści.

Trybunał zauważył, że obraźliwe artykuły publikowane były w ramach gorącej debaty publicznej, jednak zwrócił też uwagę na zawarte w nich nawoływanie do przemocy wobec skarżących. Przypomniał także o orzeczeniu w sprawie *Dink* (skarga nr 2668/07), gdzie turecki dziennikarz o tym nazwisku został zamordowany po poprzedzającej morderstwo kampanii nienawiści przeciw niemu. Trybunał uznał, że słowne ataki i groźby czynione wobec skarżących miały zdeprecjonować ich zdolności intelektualne, wywołując strach, niepokój i poczucie zagrożenia, aby ich poniżyć i złamać ich wolę dalszej obrony swoich poglądów.

Trybunał również stwierdził, że sądy krajowe nie zbadały dostatecznie, na ile wolność prasy może uzasadniać naruszanie prawa skarżących do poszanowania życia prywatnego przez fragmenty publikacji prasowych stanowiące mowę nienawiści i nawoływanie do przemocy, co miało na celu wystawienie ich na publiczne potępienie.

Konkludując, Trybunał stwierdził, że sądy krajowe nie zapewniły odpowiedniej równowagi między prawem skarżących do poszanowania ich życia prywatnego oraz wolnością prasy. Tym samym, zdaniem ETPC, doszło do naruszenia art. 8 Konwencji.

Nowe pytania prejudycjalne sądów administracyjnych

Postanowienie NSA z dnia 21 listopada 2018 r., II GOK 2/18

„1) Czy art. 2 w związku z art. 4 ust. 3 zdanie 3, art. 6 ust. 1, art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 KPP i art. 9 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE oraz art. 267 akapit 3 TFUE należy interpretować w ten sposób, że dochodzi do naruszenia zasady państwa prawnego oraz prawa do skutecznego środka prawnego i skutecznej ochrony sądowej, gdy ustawodawca krajowy przyznając prawo odwołania do sądu w sprawach indywidualnych dotyczących pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu ostatniej instancji Państwa Członkowskiego (Sądu Najwyższego), wiąże walor prawomocności i skuteczności rozstrzygnięcia podejmowanego w postępowaniu kwalifikacyjnym poprzedzającym przedstawienie wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisko sędziego wymienionego sądu, z sytuacją niezaskarżenia rozstrzygnięcia podjętego w przedmiocie łącznego rozpatrzenia i oceny wszystkich kandydatów do Sądu Najwyższego przez wszystkich uczestników postępowania kwalifikacyjnego, wśród których jest również kandydat niezainteresowany w zaskarżeniu wymienionego rozstrzygnięcia, a mianowicie kandydat którego dotyczy wniosek o powołanie do pełnienia urzędu, co w rezultacie:

- niweczy skuteczność środka zaskarżenia oraz możliwość przeprowadzenia przez właściwy sąd rzeczywistej kontroli przebiegu wymienionego postępowania kwalifikacyjnego?

- a w sytuacji, gdy zakresem tego postępowania objęte są i te stanowiska sędziów Sądu Najwyższego, w odniesieniu do których wobec zajmujących je dotychczas sędziów zastosowany został nowy niższy wiek emerytalny, bez pozostawienia decyzji o skorzystaniu z niższego wieku emerytalnego wyłącznie w gestii zainteresowanego sędziego, w relacji do zasady nieusuwalności sędziów – w sytuacji uznania, że doznała ona w ten sposób uszczerbku – również nie pozostaje bez wpływu na zakres i rezultat sądowej kontroli wymienionego postępowania kwalifikacyjnego?

2) Czy art. 2 w związku z art. 4 ust. 3 zdanie 3 i art. 6 ust. 1 TUE w związku z art. 15 ust. 1 i art. 20 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 52 ust. 1 KPP w związku z art. 2 ust. 1, ust. 2 lit. a) i art. 3 ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2000/78/WE oraz art. 267 akapit 3 TFUE należy interpretować w ten sposób, że dochodzi do naruszenia zasady państwa prawnego, zasady równego traktowania oraz równego i na takich samych zasadach dostępu do służby publicznej – pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego – w sytuacji, gdy ustanawiając w sprawach indywidualnych dotyczących pełnienia urzędu na stanowisku sędziego wymienionego sądu prawo odwołania się do właściwego sądu, w konsekwencji opisanej w pytaniu pierwszym formuły prawomocności, powołanie na wolne stanowisko sędziego Sądu Najwyższego może nastąpić bez przeprowadzenia przez właściwy sąd kontroli przebiegu wymienionego postępowania kwalifikacyjnego – o ile doszłoby do jej zainicjowania – a brak tego rozwiązania, naruszając prawo do skutecznego środka prawnego, narusza prawo równego dostępu do służby publicznej, przez co nie odpowiada celom interesu ogólnego, a sytuacja, gdy skład organu Państwa Członkowskiego mającego stać na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów (Krajowa Rada Sądownictwa), przed którym toczy się postępowanie w przedmiocie dotyczącym pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego jest kreowany w ten sposób, że przedstawiciele władzy sądowniczej w tym organie wybierani są przez władzę ustawodawczą, nie zakłóca zasady równowagi instytucjonalnej?”